

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsból, Kedden, Januárus 3-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Olasz Ország.

A' Diario Romano Olasz Országi újság leveleknek 7-dik Decemberi darabjában egy név nélkül való levél van intézve a' Párisi Journal des debats Frantzia közönséges újság leveleknek írójához, mellynek rövid foglalatjok ide megyen ki: A' múlt November 5-dik napján szerentsém vólt egy hosszú levelet írni Kigyelmednek, mellyben arra kértem Kigyelmedet, hogy azt a' maga újság leveleibe iktassa bé. Semmi egyéb tzelom annak írásában nem volt, hanem hogy Kigyelmedet arról meggyőzzem, hogy a' Hetruriai Királyné Fels. Attya ellen soha sem panaszolkodott, Egersersmind azt is tudtára kívántam a' Publikumnak adni, mit nem mivel IV. Károly Spanyol Országi Király az el múlt viszontagsággal tellyes időkben, és mennyire szíven viselte a' Spanyol nemzetnek javát és boldogságát. Most, a' midőn fent említett levelemet ismét megolvastam volna, egy helyen olly kifejezéseket találtam, mellyeknek a' Publikum az én tzelommal magyarázatot adott — Én mindennél jobban tudom az én gondolatimat, és a' vagyok, a' ki azokat leg jobban meg tudom magyarázni, és mind a' Publikumot, mind Kigyelmedet a' kétségeskedéstől megszabadíthatom.

Arra való nézve hidje 'el Kigyelmed hogy IV. Károly a' maga Fels. fiát VI. Ferdinandot maga törvényes successorának, és a' Spanyol korona igaz öröksének lenni megesméri, 's arról meg van győzöttetve, hogy ő Felsége mindent megnyer, a' mit tőlle kívánhat — Valamit én előbbi írásomban e' tárgyról szóllottam, egyébre nem czélozott, hanem hogy azon nemes gondolatokat, mellyek IV. Károly vólt Spanyol Királyt mindenkor és még akkor is lelkesítették, a' midőn Kigyelmed azt hitte, hogy Eő Felsége más Európai uralkodó Fejedelmekhez folyamodott volna.

A' Fels. Spanyol Királyné, IV. Károly vólt Spanyol Királynak hitves társa Ludovika született Pármai Hertzeg Asszony azon súlyos nyavalájából, mellybe a' múlt November hónap kezdetében esett vala, már meggyógyúlt. Ezen ohajtott dolognak meginneplésére, a' miképen az Olasz Országi újság levelek hirdetik, a' Királyi familia fényes innépet tartott, mellyen a nevezetesebb Kardinálisok, Pap urak és Romai Princzek is jelen vóltanak. Ezen alkalmatossággal maga IV. Károly¹⁸¹⁵ Király violoncellon jádzott, és a' Caninoi Hertzeg pedig (Bonaparte Lucian) a' maga leg újabb versezetjei közzül, égnéhányat fel olvasott, 's annál fogva nagy gyönyörüséget szerzett a' jelen vólt személyekben — Róma városában mind jobban jobban

szaporodik a' tekintetesebb, és fő rangú személyeknek száma.

Helvétziai Respublica.

Az úgy nevezett Allgemeine Zeitung Német országi újság levelek, szerint a' Gattorpi Gróf, (így nevezeti magát IV. Gustáv Adolf Svétziai Ex-Király), a' múlt December 21-dik napján Bazelbe menvén, a' vad ember nevezetű vendégfogadóba szállott bé. Ugy láttzik, hogy egy darabig ott fog múlatni, mellyen a' szükölködő szegény emberek nagyon örvendenek, a' kiket soha maga elől üresen és vigasztalás nélkül elől elbocsátani nem szokott — Bonaparte József és Lajos, abban a' kastélyban, mellyet nem régiben Nyon városa szomszédtságában magoknak vettek, és Prangisnak nevezetik, gazdag vendégséget adtak, mellyben az asztali edények ezüstből, a' hemvavévők pedig aranyból valók voltak.

A' Helvétziai közönséges gyűlésben, melly a' múlt Dec. 14-ik napján kezdődött, olly tudósítást olvastatott fel, mellyet azon Respublicának a' Bétsi Congressusban lévő Követjei Dec. 7-dik napján küldöttek a' Respublica dolgában a' megvizsgálás végett. Ezt a' tudósítást egy Commissióra bizta a' közönséges gyűlés a' megvizsgálás végett. Arról is tudósította ez a' követség a' Helvétziai Sz. Társaságot, hogy a' múlt Dec. 1-ső napján közönséges audientzián volt a' Fels. Prussszai királynál — A' múlt Dec. 12-dik napján egy Freyburgi kereskedőnél hét mázsa puskapor találtatott és confiscálva, mellyes ő lopva vitt oda bé.

Északi Amerika.

A' múlt Dec. 29-dik napján, az 52-dik szám alatt költ M. Kurirnak 293-dik lapján, a' nem régiben fejtaláltatott új világnak históriáját közlöttük Erd. Olvasóinkkal; most azon históriát folytatni kötelességünknek tartjuk.

Az Osage folyóvíz mellett egy vad nemzet lakik, melly a' maga nevezetét vagy azon folyóvíztől, vagy ez a' folyóvíz ezen vad nemzettel költsönözte. Azonközben hihető, hogy ezen nevezet a' Frantzia kereskedőktől vette, mivel mind magok közt, mind szomszédjaiktól Wasbashasoknak neveztetnek. Az ő számok 12 — 13 száz hadi emberre tételődik, 's három törökre osztattatik fel, ugymint a' nagy Osage-ekre, kiknek száma, ötszáz hadi emberre tételik, és az Osage folyóvíz déli partján egy faluban laknak; a' kis Osage-ekre, ezeknek száma fél annyi, az ő lakóhelyek az elsőbektől hat mért földre fekszik, és az Arcansasokra, a' kik a' két elsőbb rendnek colóniáiból állanak, és mint egy 600 hadakozó emberre mennek. Ezek az utolsóbbak egynéhány esztendővel ennelötte az elsőbektől elválván a' Wermillion folyóvíz mellett telepedtek le.

Ezek az Osage-ek igen szép ábrázatú és növésű emberek, sok hadi talentumokkal bírnak; de mivel falukon laknak, és a' földmívelést gyakorolják, nem olly hajlandok a' hadakozásra mint az ő éjszaki szomszédjai, a' kik a' stutzokkal jól tudnak bánni, 's azokkal csak nem mindenkor győzedelmeskednek ellenségeiken. Közönségesen azt hiszik, hogy ennek a' nemzetnek letelepedésére egy tsiga szolgáltatott alkalmatosságot, a' melly az Osage partjain tsendességben élt mind addig, míg azt a' nagy árvíz a' Missouri folyóvízhez alábbvitte, 's ott annak partján a' levegőég alatt hagyatott. Végtere ez a' tsiga a' nap melegségének segítségével egy emberhez ment, de a' maga természetének változása miatt eredeti lakhelyét el nem felejtette. Utazásában sok éhséget és lankatságot szenvedett, de szerentséjére egy nagy lelek jelent meg, a' melly nékie kéz ívet és nyilat adott kezébe, és megtanította őtet miként kellyen a' vad állatot meg ölni, ehetővé tenni, 's magát annak bőrével be fe-

fedezni — Ekkor a' maga hazájához való útját elvégzette, de épen akkor, a' midőn a' nevezett folyóvízhez érkezett volna, egy kásztorral öszve találkozott, a' melly nagy büszkeséggel tőlle azt tudakozta, ki légyen, és ki adott nékie hatalmat, őtet, tudni illik a' kásztort a' maga örökségében megháborítani? Erre az Osage ekként felelt: Az a' folyóvíz ő' hozzá tartozik, mivel annak partjain lakott. A' midőn ekként vették volna egymással, a' kásztor leánya oda érkezett, és azon ifju idegenért az attyánál esedezett; melly után az javasoltatott, hogy az Osage az ifju kásztorral házasíttassék öszve, és familiájával egyetemben maradjon a' folyóvíz birtokában — Az Osage reá álett a' javaslásra, és ezen szerentsés egyesülésből vették az Osagek a' magok eredeteket, a' kik mindenkor mély tisztelettel viseltettek az ő őseik eránt, és soha el nem üztek a' kásztorokat, attól felvén, hogy azoknak megölettetések által, az attyokfiát e' világból ki irtották volna. Azon időpontjától fogva jobban jobban nevedett, és nagyobb betsületben tartatott a' kásztorral való kereskedés.

„A' mi táborunk, így szólnak az oda való tudósítások, mint egy három mért-földre fekszik, a' régi Maha falutól. A' mint nekünk beszéllették, ezen nemzet közt irtóztatóképen uralkodott a' himlő; de senki sem tudja, miként ragadott ezen gonosz mételeyes nyavala erre a' nemzetre, hibetóképen néhány fegyvert viselő emberek által. Eleinte nagyon hatalmas és hadakozó nép volt, de minek utánna észrevették volna, hogy az ő erejeken egy nyavalya diadalmaskodott, mellynek ellene nem álhattak, felette megboszszonkottak, faluikat meggyújtották, és sokan közölök feleségeiket, 's gyermekeiket megöldösték, hogy őket semmi gonosz ne érdekelhesse, és hogy mindnyájan jobb földre mehessenek. — Folytatását mászsorra.

Nagy Britannia.

A' múlt December hólnapi Londoni tudósítások szerént 5 feldmarsall, 116 Generális, 122 Generál Lajtinánt, 302 Generál Major, és 286 Oberster van a' Nagy Britanniai Armádánál — A' Feldmarsalok ezek: Fridrik a' Yorki Hertzeg, Edward a' Kenti herczeg, Ernest a' Cumberlandi herczeg; Adolf a' Chambridgei hertzeg, és Anthúr Wellington hertzeg — A' dragonyos és huszár Regementeknek száma 25-re, a' Gyalogság és gárdák 104 regementekre, 's minden regement 21 battalionra tétetik, mellyeknek tisztjeik Decemb. 25-dik napjáig egész fizetésen voltak — A' napnyugoti Indiai Regementeknek száma 8-ra megyen; ide járulnak azok a' külömbkülömbféle Corpusok, mellyek részszerént a' jó reménység nevű hegyfokán részszerént Kanadában, Newfontban, 's más több szigetekben fekszenek — A' Német országi Legio két dragonyos három Huszár-Regementekből, és két battalion könnyű gyalogságból, 's nyoltz lineabattalionból állanak.

Hogy ha azoknak a' Speculansoknak, a' kik azt hirlelik, hogy a' N. Britanniai Kormányzék, és éjszaki Amerika közt nem sokára békesség fog lenni, hitelt adhatnánk, e' szerént még Januárius 1-ső napjáig megkellene ennek a' békességnek készülni. De ha meggondoljuk (így szólnak a' Londoni 10-bik Decemberi ujságlevelek) hogy, mennyiszer repesdették az Európai, 's kiváltképen az Anglia Országi Journalisták, hogy ez a' békesség már tökéletességre ment, most nem minden szegletből jött tudósításoknak lehet hitelt adni. Azonban elég az ahoz, hogy a' Genti tudósítások azt erősítik, hogy a' múlt December 24-ik napján ez a' békesség végbe ment.

A' Frantzia Országi magános tudósítások azt tartják, hogy Anglus Generál Drummond, és az ő vezérlése alatt lévő Anglus hadi seregek a' többi hadi seregektől elvágattak, és minuyájan hadi fogságba

estek: de a' Londoni későbbi tudósítások ezt a' hirt megzafolják, es azt állítják a' Montreali tudósítások után, hogy az északi Amerikai hadi nép nem is közelget a' N. Britanniai ármádához, és hogy General Drummond rövid idő múlva megfogja az Amerikabélieket támadni.

Az Angliai királyi udvarnak a' Portugalliai királyi udvarhoz Brasiliába nevezetesen Rio Janeiroba küldött követe Canning ur, noha tellyes erővel azon munkálódott, hogy ottan az Afrikai Négekkel, vagy fekete emberekkel való otsmány kereskedést el törölhesse, és azt a' Status tanáts gyűllésében is erősen sürgette, de végre nem hajthatta, sőt a' gyűllésnek végződése után nagy bidegség tapasztaltatott a' Portugalliai ministerek, és az Angliai követek közt,

Későbbi Helvétziai Tudósítások.

A' Tigurumi Polgármesternek Eschernek halála után a' mult Dec. 16-dik napján a' nagy tanáts rendkívül öszvegyüllött, hogy mindjárt akkor új Polgármestert lehessen választani. Az első voksolásban mindjárt leg több voks ment a' régi Polgármesterre; de mivel ő világosan kimondotta, hogy azon hivatalt magára nem vállalhatja, másodszor és harmadszor is voksrá ment a' dolog. A' harmadik voksolásban Wysz Dávid tanátsos urra, a' volt és még most is élő Polgármesterre esett a' voks, 182 vokssal. Ez az érdemes ur a' Tigurumi tanáts előülője Reinhard ur helyett a' ki a' Bétsi Congressusban vagyon, a' kanton gyűllésének előülője. Helyette Escher ur neveztetett a' Linthi dolgoknak folytatójává.

Az a' Helvétziai legénységből álló re-

gement, mellyet ez a' Republica a' szövetséges Belgiumnak ígért vala, husz kompániából fog állani, mellyek közzül Tigurum 8, Schafhausen 2, St. Gallen 2, Aargau 3, és Thurgauis 3 kompániát fognak kiállítani.

A' Solothurni kormányzék R o l tanátsos urat követségbe küldötte a' Lüzernben lévő Pápa Nuntiusához olly véggel, hogy mivel a' Freyburgi püspök meghalozott, a' Sz. Pápa Nuntiusától azt kérje és nyerje ki, hogy a' Solothurni püspökség egészen választasson el a' Freyburgitól, és hogy azon püspökségnek végképen való organizatióig, egy adminisztrator neveztesse ki, a' ki egyszersmind hirdesse ki ezt az elválasztást. Ennek az új püspökségnek adminisztratiója vagy igazgatása a' Bazeli püspökre bízott.

N a p n y u g o t i I n d i a.

Christophlee (másképen I. Henrik) fekete király egy manifestumot intézett a' maga jobbágyihoz; mellyben mind magát, mind minden jobbágyit arra kötelezi, hogy készebb halált szenvedni, mintsem a' Sz. Domingói uradalmat idegen hatalmaságnak engedni. Ugy hallatik, hogy nagyon készíti magát az ő ellene küldetett ellenséggel való szembe szállásra, és hogy már is öt ezer főből álló reguláris gyalog, és ezer öt száz főből álló lovas seregeket gyűjtött öszve. és ha a' szükség ugy kívánja, minden fegverfogható jobbágyait öszve gyűjti, azoknak számok harmintz három ezerre reá mégyen; az ő temérdek kintse a' Henry nevezetü erősségben van, a' melly erősség egy magas, és megnemhágható hegyen fekszik.

Dec. 31 dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 267 1/4 forintot Váltószedulában. Egy Cs. aranyért 12 forintot 20 1/2 krt.

Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek.

Nró, 1.

A' Magyar Kurir 1-ső darabjához.

B é t s.

A' múlt 1814-dik esztendőnek utolsó napján reggeli öt órakor kezdődött és délután ötig tartott, a' Landstrasse nevezetű külső városban, a' Gróf Rasmusowsky palotájában gerjedett szörnyű tűz nagy rémülésbe ejtette mind azon fényes palotának lakofait, mind a' szomszéd házakat, sőt azt az egész külső várost is. Ennek a' tűznek eredetéről sok féleképen beszélnek a' Bétsi lakosok; nemelleyek gyujtogatóknak, mások tsukorsüteményes vigyázatlanságoknak tulajdonítják ezen nagy szerentsétlenséget. Annak valóságos oka a' következő környülállás: abban az egész palotában egyetlen egy fűtő kályha sinsen, hanem a' padolás alatt olly vas tsók vannak tsinálva, a' mellyeken a' melegség azon szobákba megyen, a' mellyeket fűteni akarnak. Ezek a' vastsók nagyon megmelegedvén a' padolást meggyujtották, 's abban tüzet gerjesztettek. Az udvari tselédek a' támadott tüzet elakarván titkolni, azt tsak a' szobákban akarták meg fojtani; azonban mind nagyobb nagyobb erőt vévén a' támadott tűz, azon kabinetnek padlásait elfoglalta, a' mellyben a' nevezett Orosz Gróf ur hálói szokott, melly miatt mind az ő lakó szobáit, mind igen betses könyvtárát a' tűz megemésztette. Ezt a' szörnyű tüzet még azok a' tűzoltó intézetek sem akadályoztatták meg, mellyekhez hasonlók egész Európában nom találhatnák, es ritkán esik meg, hogy itt az egy házban támadt tűz a' szomszéd házába általmehessen. A' nevezett Orosz Gróf fényes palotájának felét egészen megemésztette, sőt

ha Fels. Urunk a' tűz oltásra küldött katonaságot fel nem buzdította volna, az az egész fényes palota hamúvá változott volna által. Leginkább sajnállya a' nevezett Orosz Gróf a' maga ritka könyvekből álló bibliothekájának megégését, és az ezen tűz áltai okoztatott kárát két milliommál fellyebb betsüllí. Sokan magát a' Grófit teszik ezen szerentsétlenségnek legnagyobb okára, a' ki, hogy a' tűz oltásraöszve futott embereket annál jobban felgerjessze, pintzéből fel hozott égest borral, és külfömbféle jó borral itatta meg, a' kik ezen italoknak szeszétől megbódittatván nem ott oltották a' tüzet, a' hol oltatani kellett volna, hanem ott, a' hol a' veszedelem nem volt olly nagy.

Magyar Ország.

Fő Tiszt. Viturka György urat, Ns. Sz. Kir. Komárom városának és érdeemes Parochusát, sok ditséretes tulajdonságíért, Esztergom mellett Sz. Benedeki Apáturrá méltóztatott Fels. Urunk kinevezni.

Méltós. Dorillai fel szentelt Püspök Sár-Monostori Apátur, a' Munkátsi Tiszt. Káptalanuak Nagy Prépostja, Kanonok és Generális Vicarius Bradács Mihály ur Eő Nagysága tsak nem három holaapokig tartott betegeskedése után, Dec. 18 dik napján, reggeli 7 órakor munkás életének 66-dik esztendejében, ez árnyék világból az örökké való életre által szállított. Lelketlen teste sok buzgó Keresztényeknek, úri rendeknek, tanuló ifiúságnak, és közelebbről ezen utolsó tiszteletére öszvegyült számos egyházi személyeknek jelenlétekben, illendő tzeremoniával, Dec. 20-dik napján a' püspökség kriptájában le-

tétegett. Halotti predikációt Tiszt. Cserszky Mihály Ur a' Semináriumban lévő tudományoknak prefectusa tartott, a' ki is a' megboldogult Püspöknek ez életben tündöklött erköltseit és virtusait szokott ékes szóllása szerént elevenen lefestette. Ugyanis az Urban elnyúgodott Püspöknek az ő mindenekhez való alázatos, és nyájas leereszkedéssel, és a' szegényekhez, árvákhoz, és özvegyekhez való jótévő készsége azon Munkátsi püspöki megyében, közel 40. eszteendőig külömbkülömbfele rangokban tett szolgálati, kiváltképen a' Fels. Uralkodó Házhöz, és a' N. Magyar Hazához mutatott tántorithatatlan hívsége örök emlékezetben fognak fennmaradni — Ezen Ns. Munkátsi káptalan az idén már második érdemekkel tellyes tagjától fosztatott meg, mert a' múlt Október havában Fő Tiszt. Krutsay Mihály kánonok ur is meghalálozott.

A' több jeles és érdemes személlyek közt Méltós. N. Lónyai és Vasáros-Naményi Lónyai Gábor urnak a' Sz. István Ap. kir. Rendje Vitézének, Eő Cs. kir. Fels. kamarásának, T. Ungvár Vármegye Fő-Ispányságot viselő Administrátorának, Eő Nagyságának kedves élete párja született B. Prónay Asszony, betses életének 34-dik eszteendőjében, a' múlt Dec. kezdetében gyermek szülésben meghalálozott, és hét élő magzatokat hagyott maga után.

Budáról Dec. 27-dik napján. Nagy Méltóságú Székhelyi Gróf *Majlat József* Eő Excellentiája Eő Cs. és Ap. Kir. Felségének Camerarius, a' Sz. István Ap. Király Rendjének Vitéze, mint a' Fels. Udvari Kamarának kinevezett első előülője, az egész kir. Kamarának, és a' Budán lévő Kir. Dicasteriúmoknál szolgáló uraknak jelenlétekben, a' múlt Dec. 19-dik napján, nagy Mélt. Gróf Vasonkeői *Zichi Károly*, mint Kir. Udvari Commissárius, Eő Exja által szokott pompával azon hivataljába béiktatta-

tott. Ezen alkalmatossággal a' kinevezett Camerae Praeses ur igen szép oráziót mondott, mellyre azon kir. Kamarának első Consiliarius Perényi L. B. *Perényi Lázár* Ur hasonló szép Orázióval felelt, mellyben megmutatta, melly igen örvendjen, hogy Eő Cs. és Ap. Felsége ezen nagy érdemű Magyar Hazafiat azon igen fontos hivatalra emelni méltóztatta, 's egyszersmind azon főhivatalnak tagjait az Eő Excellentiája kegyelmességebe ajánlotta. Ezt a' fényes béiktatást sok örvendetes *vivát* kiáltások rekesztették bé.

Sok Magyar Országi tudósi árok, 'ami kedves Magyar Hazánkban uralkodó nagy szükség és drágaság ellen panaszkodnak. A' többi közt, egy igen tudós Hazánkfia és levelező barátunk így ír e' szomorú tárgyról: nem tsak Bétsben, hanem nálunk is felette nyomja a' drágaság a' népet. Se kenyérünk, se borunk, se pénzünk nintsen; a' nép zab kenyérre szorúlt, mellyet ekkorig nem is látott, a' felette való szükség hallatlan lopásokat, rablásokat, útonállásokat szült; fogházaink tömve vannak rabokkal; a' tavasz még borzasztóbb leszen a' szükségnek nekedésével nekedni fog a' tolvajoknak száma is: Adjon Isten jobb időket érnünk!

A' *Mansfeld Colloredo* igeu derék Magyar Regementjének tábori Papját Tiszt. Nagy József urat, az ő papi hivataljában mindenkor ugyan, de főképen az jutolsó Frantzia háborúban mutatott serénységére, vigyázóságára, szorgalmatosságára és nagy érdemeire nézve, a' papi arany érdem keresztel meg ajándékozni, 's nékie az Eő Cs. kir. Felsége véle való meg elégedést kegyelmessen tudtára adadni méltóztatott Fels. Urunk.